

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเอดส์ ที่ได้รับยาต้านไวรัสในจังหวัดพิจิตร โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่มีผลการตรวจแอนติบอดีต่อเชื้อเอชไอวีเป็นผลบวก ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์สามชนิดพร้อมกัน (Triple therapy) ตามโครงการ NAPHA และไม่เกิดการดื้อยาต้านไวรัส ที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลภายในจังหวัดพิจิตร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 โรงพยาบาล จำนวน 416 ราย

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25 ของประชากร (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, ศิริพร ชัมภลิจิต และทัศนีย์ นะแสง, 2535) ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 ราย ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) จากนั้นใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling without Replacement) จากแต่ละโรงพยาบาลได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงพยาบาล	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
โรงพยาบาลพิจิตร	117	30
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ตะพานหิน	75	20
โรงพยาบาลโพทะเล	60	16
โรงพยาบาลบางมูลนาก	42	11
โรงพยาบาลโพธิ์ประทับช้าง	36	10
โรงพยาบาลทับคล้อ	34	9
โรงพยาบาลสามง่าม	27	7
โรงพยาบาลวังทรายพูน	14	4
โรงพยาบาลวชิรบรรณ	11	3
รวม	416	110

สถานที่รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลโดยตัวเองในสถานที่ ที่ใช้ในการทำกลุ่มของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และ/หรือคลินิกบริการยาต้านไวรัส ในโรงพยาบาลแต่ละแห่งในจังหวัดพิจิตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

เก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

และข้อมูลจากแฟ้มประวัติผู้ป่วย และการวินิจฉัยของแพทย์ ได้แก่ ระดับภูมิคุ้มกัน ก่อนได้รับยา ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่น ๆ ระดับภูมิคุ้มกันปัจจุบัน สูตรยาต้านไวรัสที่ได้รับ ระยะเวลาที่ได้รับยาต้านไวรัส ยาป้องกันโรคติดเชื้อฉวยโอกาส และระยะเวลาที่ได้รับยา

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้รับยาต้านไวรัส ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จากการประยุกต์ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม (Orem) โดยครอบคลุมการดูแลตนเองเมื่อมีภาวะเบี่ยงเบนสุขภาพ 5 ด้าน

ด้านที่ 1. การแสวงหาความช่วยเหลือและบริการสุขภาพ

ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านบวก 5 ข้อ

ด้านที่ 2. การปฏิบัติตามแผนการรักษา

ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านบวก 6 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านลบ 4 ข้อ

ด้านที่ 3. การดูแลป้องกันผลข้างเคียง

ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านบวก 4 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านลบ 2 ข้อ

ด้านที่ 4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและยอมรับภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านบวก 5 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านลบ 2 ข้อ

ด้านที่ 5. การเรียนรู้ที่จะมีชีวิตร่วมอยู่กับการติดเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์

ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านบวก 14 ข้อ

เป็นข้อคำถามด้านลบ 8 ข้อ

แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดย

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ เป็นประจำสม่ำเสมอ ทุกครั้ง โดยใช้สัญลักษณ์ 

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ เป็นส่วนมาก หรือเกือบทุกครั้ง โดยใช้สัญลักษณ์ 

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ เป็นบางครั้ง หรือบางวัน โดยใช้สัญลักษณ์ 

ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ น้อยครั้งหรือเกือบไม่ปฏิบัติเลย โดยใช้สัญลักษณ์ 

ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ผู้ตอบไม่มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ เลย โดยใช้สัญลักษณ์ 

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติเป็นประจำ	คำถามด้านบวกเท่ากับ 5 คะแนน	คำถามด้านลบเท่ากับ 1 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	คำถามด้านบวกเท่ากับ 4 คะแนน	คำถามด้านลบเท่ากับ 2 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	คำถามด้านบวกเท่ากับ 3 คะแนน	คำถามด้านลบเท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	คำถามด้านบวกเท่ากับ 2 คะแนน	คำถามด้านลบเท่ากับ 4 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	คำถามด้านบวกเท่ากับ 1 คะแนน	คำถามด้านลบเท่ากับ 5 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหาความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัส ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แกไขทั้งความถูกต้องของเนื้อหา และภาษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย

แพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิในการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์	1 ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม	2 ท่าน
พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์	2 ท่าน

พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity index) ได้เท่ากับ 0.61 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุง และแก้ไขให้เหมาะสม ทั้งด้านความถูกต้องในเนื้อหา และด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยง

2. การหาค่าความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้ว ไปลองใช้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่รับยาต้านไวรัสที่มีคุณสมบัติคล้ายประชากร จำนวน 30 คน ที่คลินิกสุขภาพโรงพยาบาลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยง ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเที่ยง ตามตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าความเที่ยง (Cronbach's coefficient alpha) ในการลองใช้เครื่องมือ และหลังการเก็บข้อมูล

ค่าความเที่ยงของ	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค	
	การลองใช้เครื่องมือ	หลังการเก็บข้อมูล
1. ด้านการแสวงหาความช่วยเหลือและบริการสุขภาพ	0.75	0.74
2. ด้านการปฏิบัติตามแผนการรักษา	0.76	0.75
3. ด้านการดูแลป้องกันผลข้างเคียง	0.76	0.74
4. ด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติและยอมรับ ภาพลักษณ์ ที่เปลี่ยนแปลง	0.75	0.74
5. ด้านการเรียนรู้ที่จะมีชีวิตร่วมกับการติดเชื้อเอชไอวี และโรคเอดส์	0.76	0.75
ภาพรวม	0.76	0.74

จากนั้นนำข้อคำถามที่มีค่า Corrected Item–Total Correlation น้อยกว่า + 0.20 และข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างสงสัย และ/หรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมขณะลงใช้แบบสอบถาม มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ข้อคำถามมีความเข้าใจง่าย และมีความเหมาะสมในด้านภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลเป็นดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวจาก คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลแต่ละโรงพยาบาล ในจังหวัดพิจิตร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. หลังได้รับการอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยได้เข้าพบประธานกลุ่มผู้ติดเชื้อ และพยาบาลผู้รับผิดชอบงานเอดส์ เพื่อแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และนัดหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีกำหนดการเก็บข้อมูลดังนี้

วันที่	24 มกราคม	2550	โรงพยาบาลโพทะเล
วันที่	31 มกราคม	2550	โรงพยาบาลโพธิ์ประทับช้าง
วันที่	7 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลทับคล้อ (เวลา 8.30 – 11.00)
วันที่	7 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลวังทรายพูน (เวลา 13.30 – 14.30)
วันที่	9 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชตะพานหิน
วันที่	16 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชตะพานหิน
วันที่	19 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลบางมูลนาก
วันที่	21 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลโพทะเล
วันที่	23 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลสามง่าม (เวลา 8.30 – 12.00)
วันที่	23 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลวชิรбарมี (เวลา 13.30 – 15.00)
วันที่	28 กุมภาพันธ์	2550	โรงพยาบาลพิจิตร
วันที่	7 มีนาคม	2550	โรงพยาบาลพิจิตร

3. พยาบาลผู้รับผิดชอบงานเอดส์ และผู้วิจัยร่วมกันจับสลาก ได้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่รับยาต้านไวรัสเอดส์มากกว่า 6 เดือนไว้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลจากแฟ้มประวัติตามแบบสอบถาม (ภาคผนวก ก หน้า 119)

4. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ รอรับการตรวจรักษา หรือหลังได้รับการตรวจรักษาแล้ว แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาในการ

ตอบแบบสอบถาม การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างให้ทราบ แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า การตอบแบบสอบถาม ไม่มีผลต่อการรักษาที่ได้รับและการเข้าร่วมกลุ่มผู้ติดเชื้อแต่อย่างใด กลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการให้ข้อมูลได้ในทุกครั้งที่ทำแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้รับผู้วิจัยถือว่าเป็นความลับ นำเสนอผลการศึกษาในภาพรวม

5. ในระหว่างที่กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยอยู่ในบริเวณที่กลุ่มตัวอย่างสามารถขอความช่วยเหลือได้

6. เมื่อรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ถ้าพบว่าข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเพิ่มเติม

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ ปกปิดชื่อ การนำเสนอผลการวิจัยเป็นการนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อการรักษา และการเข้าร่วมของผู้ติดเชื้อแต่อย่างใด เมื่อกลุ่มตัวอย่างตกลงยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นดีเบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ตามเอกสารในภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistic Package for the Social Science)

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ติดเชื้อ ระยะเวลาในการรับยาต้านไวรัสเอดส์ สูตรยาที่ได้รับ ยาป้องกันโรคติดเชื้อฉวยโอกาส และระยะเวลาที่ได้รับยา โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรม การดูแลตนเองโดยรวม และรายด้าน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ในภาพรวม จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสถานพยาบาล โดยใช้สถิติค่าที (Independent sample t-test) ที่ใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน สถิติค่าเอฟ (F - Test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Comparison) ด้วยสถิติ Scheffe